

**Відкритий міжнародний університет розвитку людини
«Україна»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

Університету «Україна»

П.М. Таланчук

2016 р.

ПРОГРАМА

ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для конкурсного відбору вступників

для здобуття ступеня «магістр»

за спеціальністю: 061 «Спеціальна освіта»

054 «Соціологія»

на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / «спеціаліст»

Програма додаткового вступного випробування з педагогіки для конкурсного відбору вступників для здобуття освітнього рівня «магістр» галузі знань «Освіта» спеціальності 061 «Спеціальна освіта», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» спеціальності 054 «Соціологія» на основі освітнього рівня «бакалавр» та «спеціаліст» (денна та заочна форми навчання). – Миколаїв: ММІРЛ ВНЗ «Університет «Україна», 2016. – 26 с.

Розробники програми:

- кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти О.А. Шевченко;
- асистент кафедри спеціальної освіти С.В. Кандюк-Лебідь.

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти (протокол № 4 від «14» 11 2016 р.)

Затверджено на засіданні Вченої ради Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини ВНЗ «Університет «Україна» (протокол № 2 від «22» 11 2016 р.)

Голова фахової атестаційної комісії О.А. Шевченко

Члени комісії:

 Г.Л. Божкова
 Г.Р. Зеркаліна

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Орієнтовна програма додаткового вступного іспиту із педагогіки на здобуття ступеня вищої освіти “магістр” призначається не тільки для діагностики й оцінки рівня та глибини знань, засвоєних студентами, що отримали освітньо-кваліфікаційний рівень “бакалавр” або освітньо-кваліфікаційний рівень “спеціаліст”, але й для виявлення у вступників поняттєво-інформаційного базису та готовності для подальшого набуття кваліфікації за обраним фахом. Відповідно до Закону України “Про вищу освіту” здобуття ступеня вищої освіти “магістр” триває 1 рік, 6 місяців. В інституті забезпечується змістовна підготовка майбутніх фахівців відповідно до навчальних програм, схвалених і затверджених Вченою радою.

Вступний іспит на право здобуття ступеня вищої освіти “магістр” виконує не лише оцінювальні функції констатуючого порядку, а й функції орієнтувальні. Смысл відбіркового випробування розрахований, таким чином, на те, щоб оцінити рівень, глибину й широту загальнопедагогічних знань вступників, а також зорієнтуватися в якості їхньої професійної компетентності, що передбачає вирішення практичних психолого-педагогічних завдань.

Питання до іспиту складені у спосіб, що забезпечує можливість вступникам продемонструвати ступінь оволодіння відповідним науковим матеріалом і, за умови наявності достатньої компетентності, вирішити практичні завдання, що впливають з поставлених питань.

При цьому коло питань охоплює всі розділи педагогіки, що вивчалися: загальні основи педагогіки, дидактику (теорію освіти і навчання), теорію виховання, педагогічну майстерність, школознавство.

Таким чином, своєрідність цього вступного іспиту полягає в тому, що він синтезує в собі діагностику як теоретичної, так і практичної підготовки майбутніх фахівців, база якої необхідна до подальшого оволодіння професією викладача вищого навчального закладу.

1. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ІСПИТУ

Вступний іспит відбувається одноетапно. При цьому рівень компетентності випускника оцінюється за сукупним рівнем продемонстрованої фахової компетентності і передбачає:

- орієнтування в історії та логіці розвитку педагогічних явищ і знань;
- розуміння сутності та форм вияву педагогічних процесів;
- уміння використати набуті знання на практиці (у межах запропонованих практичних завдань).

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Екзаменаційний білет містить в собі три питання з різних розділів загальної педагогіки: загальних основ педагогіки, дидактики (теорії освіти і навчання), теорії виховання, педагогічної майстерності, школознавства.

Питання передбачають висвітлення теоретичних основ педагогіки, виконання практичних завдань, розв'язання педагогічних ситуацій, аналіз літературних джерел (державні документи в галузі освіти, твори класиків педагогіки тощо).

ПРОЦЕДУРА І ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ

На вступних іспитах повинна бути забезпечена спокійна і доброзичлива атмосфера, а вступникам надана можливість самостійно, найбільш повно виявити рівень своїх знань і вмінь. Сторонні особи, без дозволу голови Приймальної комісії, до приміщень, в яких проводяться вступні іспити, не допускаються.

Іспит проводиться в усній формі не менше ніж двома членами комісії з кожним вступником, яких призначає голова предметної комісії згідно з розкладом у день іспиту. Під час іспиту члени відповідної предметної комісії відмічають правильність відповідей в аркуші усної відповіді, який по закінченні іспиту підписується вступником та членами відповідної комісії.

Інформація про результати іспиту оголошується вступникові в день проведення.

Бланки аркушів усної відповіді, а також титульні аркуші зі штампом Приймальної комісії зберігаються у відповідального секретаря Приймальної комісії Інституту, який видає їх голові екзаменаційної комісії в необхідній кількості безпосередньо перед початком іспиту.

Під час проведення вступних іспитів не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії.

У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки), він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт.

Вступники, які не з'явилися на вступні іспити без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі в подальших іспитах і конкурсі не допускаються. За наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники допускаються до складання пропущених вступних іспитів з дозволу Приймальної комісії в межах встановлених строків і розкладу проведення вступних іспитів.

Голова предметної комісії здійснює керівництво і контроль за роботою членів відповідної комісії та засвідчує своїм підписом правильність виставленої оцінки.

Випадки наступної зміни виставлених у відомостях членами предметної комісії оцінок (за результатами додаткової перевірки головою відповідної комісії або за висновками апеляційної комісії) засвідчуються підписом голови відповідної комісії, письмовим поясненням члена комісії та затверджуються рішенням Приймальної комісії.

За результатами складання кожного іспиту членами відповідної комісії заповнюються та підписуються екзаменаційні відомості, що передаються головою предметної комісії відповідальному секретареві Приймальної комісії для подальшого підрахунку балів та зберігання.

Перескладання вступних іспитів не допускається. Вступники, знання яких було оцінено нижче, ніж визначена Приймальною комісією та Правилами прийому кількість балів, необхідна для допуску до участі в конкурсі або

зарахування на навчання поза конкурсом, до подальшого складання вступних іспитів та участі в конкурсі не допускаються.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ І ПОРЯДОК ВИСТАВЛЕННЯ ОЦІНОК

Загальна оцінка за відповіді виставляється у балах традиційної системи оцінювання:

«5» (відмінно)

«4» (добре)

«3» (задовільно)

«2» (незадовільно)

Оцінка **«відмінно»** виставляється за умови вільного оперування педагогічними знаннями, глибокого й всебічного висвітлення абітурієнтом загальнотеоретичних питань білета, вияв власного ставлення, здатності підтримати проблемну дискусію з питання, глибоких фактологічних знань з проблематики екзаменаційних питань, а також успішного вирішення прикладних аспектів екзаменаційних питань.

Оцінка **«добре»** виставляється за умови повної, ґрунтовної відповіді абітурієнта, розуміння проблематики відповідного кола питань, охоплених білетом, а також за умови творчого вирішення практичних задач екзаменаційних питань. Допущені неточності не мають суттєвого значення.

Оцінка **«задовільно»** виставляється за умови загального орієнтування абітурієнта в колі питань білета, здатності в найзагальніших рисах зорієнтуватися в сутності проблематики, що обговорюється, продемонструвати конкретні вміння й навички згідно з прикладними аспектами екзаменаційних питань.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється за фрагментарну відповідь на питання білета, що не містить елементів творчості і самостійності, за нерозуміння сутності проблеми, що обговорюється, нездатність відповісти на основні та додаткові запитання або при відмові давати відповідь і виконувати екзаменаційне завдання.

Порядок виставлення оцінок

За відповідь на кожне з питань білета виставляється окрема оцінка.

Жоден зі складників екзаменаційного білета не має переваг перед рештою.

За умови отримання серед будь-яких інших позитивних оцінок хоча б однієї оцінки «незадовільно», відповідь оцінюється на «задовільно».

За умови отримання вступником двох оцінок «незадовільно» з будь-яких питань білета, підсумковою оцінкою є «незадовільно».

Порядок виставлення оцінок подається нижче:

«Відмінно»	при оцінках	«5», «5», «5»
		«5», «5», «4»
«Добре»	при оцінках	«4», «4», «5»
		«4», «4», «4»
		«4», «4», «3»
		«5», «5», «3»
		«5», «4», «3»
«Задовільно»	при оцінках	«5», «5», «2»
		«4», «4», «2»
		«3», «3», «5»
		«5», «4», «2»
		«4», «3», «2»
		«4», «3», «3»
		«3», «3», «3»
		«3», «3», «2»
«Незадовільно»	при оцінках	«3», «2», «2»
		«2», «2», «2»

3. ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Розділ 1. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Предмет і завдання педагогіки.

Педагогіка як наука, її становлення та розвиток. Поняття “педагогіка”. Основні етапи становлення: донауковий, концептуальний, системний. Стадії розвитку педагогіки: народна педагогіка, духовна педагогіка, світська педагогіка.

Предмет педагогіки. Різні підходи до його визначення. Основні категорії педагогіки. Джерела розвитку педагогіки. Основні проблеми, що розробляє педагогіка.

Функції педагогічної науки: теоретична (дослідження законів, закономірностей педагогічних явищ і процесів, обґрунтування змісту, принципів, методів і форм навчання і виховання), теоретично-прикладна (вивчення педагогічного досвіду і створення на його базі педагогічної теорії, експериментальне дослідження педагогічної діяльності, вироблення педагогічної технології).

Структура педагогічної науки, її галузі. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки на сучасному етапі. Напрями, течії зарубіжної педагогіки.

Тема 2. Логіка і методика педагогічних досліджень.

Сутність і особливості наукових досліджень у педагогіці. Методологія педагогіки. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження: емпіричні (педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, педагогічне опитування, вивчення шкільної документації та учнівських робіт, рейтингу, узагальнення незалежних характеристик, психолого-педагогічного тестування, аналізу результатів діяльності учня, соціометрії); теоретичні (аналіз, синтез, індукція та дедукція, порівняння, класифікація, узагальнення, абстрагування, конкретизація, моделювання); математичні та статистичні методи (реєстрування, ранжування, моделювання, вимірювання).

Етапи педагогічного дослідження: визначення проблеми дослідження; вивчення поставлених наукових фактів, положень, висновків; вивчення шкільної практики; формулювання гіпотези; здійснення експериментальної роботи; вивчення передового досвіду; зіставлення експериментальних даних з масовою практикою; узагальнення результатів дослідження, формулювання наукових висновків; оформлення результатів дослідження, впровадження їх у життя.

Тема 3. Розвиток, виховання і формування особистості.

Поняття розвитку і формування особистості. Напрями розвитку людини: анатомо-фізіологічний, психічний, соціальний. Види розвитку і формування особистості: стихійний, цілеспрямований, саморозвиток і самоформування. Основні фактори розвитку і формування особистості: біологічний, соціальний, виховання, активна діяльність особистості. Закономірності та рушійні сили розвитку особистості. Зарубіжні теорії розвитку особистості.

Тема 4. Вікові особливості психічного та фізичного розвитку особистості.

Вікові періоди розвитку особистості. Різноманітні підходи до визначення вікової періодизації. Перші стадії раннього дитинства. Ранній дитячий вік. Перед дошкільний вік. Дошкільний вік. Молодший шкільний вік. Підлітковий вік. Юнацький вік. Індивідуальні особливості учнів.

Тема 5. Мета та завдання національного виховання.

Поняття мети виховання. Фактори, які впливають на визначення мети виховання. Проблема мети виховання у працях видатних педагогів: М.Пирогова, Г.Ващенко, К.Д.Ушинського, А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського. Сучасне звучання головної мети виховання. Мета виховання у контексті державних документів про освіту і виховання. Завдання основних напрямів всебічного розвитку особистості. Завдання розумового, морального, естетичного, трудового, фізичного виховання. Зарубіжна педагогіка про мету виховання (неопозитивізму, прагматизму, екзистенціалізму, гуманістична).

Тема 6. Цілісний педагогічний процес.

Сутність і динаміка розвитку педагогічного процесу. Основні компоненти педагогічного процесу. Закономірності і принципи педагогічного процесу. Технологія педагогічного процесу.

Основні напрями вдосконалення педагогічного процесу: гуманізація і демократизація, забезпечення суб'єктивності виховання, урахування закономірностей і принципів педагогічного процесу; інтеграція науки, освіти і практики; підвищення науково-теоретичного рівня і зміцнення практичної спрямованості; оптимізація; інтенсифікація; вдосконалення підготовки вихователів та їх педагогічної майстерності; використання сучасних технологій і методів навчання і виховання; технічне переобладнання педагогічного процесу.

Розділ 2. Теорія освіти і навчання (дидактика)

Тема 1. Дидактика як педагогічна теорія навчання

Сутність дидактики. Історія розвитку дидактики. Об'єкт і предмет сучасної дидактики. Категорії дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Актуальні завдання дидактики.

Тема 2. Навчальний процес

Сутність навчання, його методологічна основа. Структура навчального процесу. Рушійні сили навчального процесу. Функції процесу навчання. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів. Мотиви навчання. Оптимізація процесу навчання. Інтенсифікація процесу навчання. Види (типи) процесу навчання.

Тема 3. Закономірності і принципи навчання

Закономірності навчального процесу та їх класифікація. Дидактичні принципи та їх класифікація. Система сучасних дидактичних принципів та їх характеристика (науковості, систематичності і послідовності, доступності, свідомості й активності учнів у навчанні, наочності навчання, міцності у засвоєнні знань, умінь і навичок, індивідуального підходу до учнів, принцип емоційності навчання).

Тема 4. Зміст освіти в національній школі

Сутність змісту освіти. Фактори, що впливають на розробку змісту освіти: система потреб, соціальні та наукові досягнення, можливості школяра, державна стратегія розвитку загальної середньої освіти, суб'єктивний фактор.

Компоненти змісту освіти: пізнавальний досвід, практичний досвід, досвід творчої діяльності, досвід емоційного ставлення до навколишньої дійсності. Вимоги до змісту освіти. Концепції освіти: формальної освіти, матеріальної освіти, комплексної освіти.

Види освіти, їх взаємозв'язок. Рівні освіти: початкова загальна середня освіта, базова загальна середня освіта, повна загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, базова вища освіта, повна вища освіта.

Принципи реформування змісту освіти: гуманітаризація, диференціація, інтеграція. Предметний підхід до побудови змісту освіти. Структура шкільного змісту освіти. Державні стандарти загальноосвітньої підготовки учнів. Нормативні документи змісту освіти та їх характеристика. Навчальні плани, їх структура. Навчальні програми, способи та структура їх побудови. Вимоги до них. Навчальні підручники, їх функції, види, структура, вимоги до них. Навчальні посібники, їх значення.

Тема 5. Методи і засоби навчання

Поняття про методи, прийоми навчання, їх функції та структуру. Різноманітні підходи до класифікації методів навчання. Характеристика основних методів навчання. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (словесні, наочні, практичні; інші методи навчально-пізнавальної діяльності). Методи стимулювання навчальної діяльності учнів. Методи контролю і самоконтролю у навчанні. Класифікація засобів навчання. Вибір методів і засобів навчання вчителем.

Тема 6. Форми організації навчання

Поняття про форми навчання, їх особливості. Історія розвитку форм навчання. Урок як основна форма організації навчання, його особливості. Сучасні вимоги до уроку: дидактичні, організаційні, психологічні, етичні, гігієнічні. Різноманітні підходи до класифікації уроків. Типологія і структура

уроків. Характеристика структурних елементів таких типів уроків: уроку засвоєння нових знань, уроку формування вмінь та навичок, уроку застосування знань, умінь та навичок, уроку узагальнення та систематизації знань, уроку перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок, комбінованого уроку.

Види навчальної роботи: фронтальна, групова, парна та індивідуальна. Нестандартні уроки та їх значення. Підготовка вчителя до уроку: попередня і безпосередня. Аналіз уроку. Умови ефективності сучасного уроку.

Позаурочні форми навчання: семінарське заняття, практикум, факультативні заняття, екскурсії, предметні гуртки, домашня навчальна робота учнів, консультації.

Специфіка організації самостійної роботи в ГПД. Етапи самопідготовки. Урок у початковій малокомплектній школі. Особливості планування та організації уроків у початковій мало комплектній школі.

Тема 7. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів

Поняття про контроль успішності учнів. Елементи контролю: перевірка, оцінка, облік. Завдання контролю. Функції, види, методи і форми контролю. Вимоги до контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Показники оцінювання знань. Рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів за 12-бальною шкалою.

Шляхи попередження і подолання неуспішності: додаткові заняття з невстигаючими учнями, диференційоване навчання, належна підготовка вчителя, класи вирівнювання.

Зарубіжна практика контролю успішності учнів.

Розділ 3. Теорія виховання

Тема 1. Суть та значення процесу виховання

Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили. Об'єктивні і суб'єктивні чинники, які впливають на процес виховання. Структура процесу виховання особистості: свідомість особистості емоційно-почуттєва сфера, навички та звички поведінки. Внутрішні та зовнішні

суперечності. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Функції процесу виховання: виховання, самовиховання і перевиховання. Результати процесу виховання. Рівні вихованості учнів. Основні показники рівня вихованості школяра. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Тема 2. Основні закономірності і принципи виховання

Основні закономірності процесу виховання: виховання органічно пов'язане із суспільними потребами й умовами виховання; людина виховується під впливом найрізноманітніших чинників; результати виховання залежать від виховного впливу на внутрішній світ дитини, її духовність; визначальним у вихованні є діяльність та спілкування; ефективність виховного процесу залежить від стосунків в учнівському колективі; ефективність виховного процесу зростає, коли учні займаються самовихованням.

Характеристика принципів виховання: цілеспрямованість виховання, зв'язок виховання з життям, єдність свідомості та поведінки у вихованні, виховання у праці, комплексний підхід у вихованні, виховання особистості у колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю учнів, поєднання поваги до особистості вихованця з розумною вимогливістю до нього, індивідуальний підхід до учнів у вихованні, принцип системності, послідовності й наступності у вихованні, єдність педагогічних вимог школи, сім'ї і громадськості.

Тема 3. Методи та форми організації виховної роботи

Поняття методу та прийому виховання. Умови вибору методу та ефективного його використання. Засоби виховання.

Характеристика основних груп методів виховання: методи формування свідомості (роз'яснення, бесіда, лекція, диспут, приклад), методи формування суспільної поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, вправлення, привчання, доручення, створення виховуючі ситуацій), методи стимулювання діяльності та поведінки (змагання, заохочення та покарання), методи контролю та аналізу ефективності виховання (педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, аналіз результатів суспільно корисної роботи тощо). орієнтовна

програма вивчення особистості учня. Орієнтовна програма вивчення учнівського колективу.

Організаційні форми виховної роботи. Позакласна робота. Позашкільна робота. Види форм виховної роботи: масові (читацькі конференції, тематичні вечори, вечори запитань і відповідей, літературні вікторини, зустрічі з відомими людьми краю тощо), індивідуальні (позакласне читання, колекціонування тощо).

Тема 4. Виховання учнівського колективу

Поняття колективу: суть, ознаки, функції, структура. Принципи діяльності учнівського колективу: єдність і цілісність, постійний рух уперед, організація різноманітної діяльності, формування почуття честі, спадкоємність поколінь, збереження колективних традицій.

Стадії розвитку колективу та роль педагога на кожній із них. Шляхи згуртування колективу: висунення перспектив, формування традицій, принцип паралельної дії, організація колективної діяльності, громадська думка, учнівське самоврядування, організація дозвілля учнів, згуртованість в діяльності педагогів, гуманний стиль і тон в колективі.

Виховний вплив колективу. Умови позитивного впливу колективу на його членів.

Тема 5. Громадянське виховання

Суть, мета громадянського виховання. Принципи громадянського виховання. Шляхи реалізації громадянського виховання: процес навчання, позакласна робота, позашкільна робота, виховання в сім'ї.

Тема 6. Розумове виховання

Суть, мета розумового виховання. Мислення, види мислення, мислительні операції. Основні навчальні уміння: читати, слухати, формулювати і викладати свої думки, писати, працювати з книжкою, спеціальні уміння, уміння культури розумової праці.

Формування наукового світогляду. Компоненти світогляду: погляди, переконання, почуття. Співіснування наукового світогляду з релігійним. Шляхи

реалізації розумового виховання: процес навчання, позакласна робота, позашкільна робота, виховання в сім'ї.

Тема 7. Моральне виховання

Суть морального виховання. Поняття про мораль, моральну свідомість, переконання, почуття, звички. Методологічна засада морального виховання. Сучасні завдання морального виховання. Патріотичне виховання. Правове виховання. свідомої дисципліни, почуття обов'язку та відповідальності. Виховання несприятливості до наркогенних речовин. Екологічне виховання. Шляхи реалізації морального виховання: процес навчання, позакласна робота, позашкільна робота, виховання в сім'ї.

Методика організації окремих форм морального виховання у позакласній роботі: етичної бесіди, екскурсії та ін.

Тема 8. Трудове та економічне виховання

Суть трудового виховання. Сучасні завдання трудового виховання. Система трудового виховання: трудове навчання, суспільно корисна праця, праця з побутового самообслуговування. Вимоги до організації дитячої праці. Критерії трудової вихованості школярів.

Суть економічного виховання. Чотирирівневий підхід до отримання економічної освіти та виховання школярів.

Профорієнтаційна робота в школі. Компоненти профорієнтаційної роботи: професійна інформація, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійні адаптація.

Шляхи реалізації трудового та економічного виховання: процес навчання, позакласна робота, позашкільна робота, виховання в сім'ї.

Тема 9. Естетичне виховання

Суть естетичного. Поняття про естетичну свідомість, естетичні почуття, естетичний смак, естетичний ідеал, естетичну поведінку. Сучасні завдання естетичного виховання.

Засоби естетичного виховання: твори образотворчого мистецтва, музика, художня література, театр, кіно, естрада, цирк, природа, факти, події суспільного життя, оформлення побуту, поведінка і діяльність школярів.

Шляхи реалізації естетичного виховання: процес навчання, позакласна робота, позашкільна робота, виховання в сім'ї.

Форми роботи з естетичного виховання. Методика організації різних форм естетичного виховання молодших школярів.

Тема 10. Фізичне виховання

Суть і завдання фізичного виховання.

Засоби фізичного виховання: вправи (гімнастика, ігри, спорт, туризм), природні і гігієнічні фактори.

Шляхи реалізації фізичного виховання: процес навчання, позакласна робота, позашкільна робота, виховання в сім'ї.

Особливості фізичного виховання у літніх пришкільних і заміських таборах.

Тема 11. Учитель - класний керівник

Роль і місце класного керівника за нових соціокультурних умов. Завдання і функції класного керівника. Сутність діагностичної, організаторської, виховної, соціальної, координаційної, стимулюючої,

контролюючої, колекційної функцій. Професіограма класного керівника. Специфіка роботи класного керівника початкових класів. Напрями діяльності класного керівника: вивчення учнів, планування виховної роботи, організація і виховання учнівського колективу, взаємодія з дитячими громадськими формуваннями, робота з різними категоріями дітей, робота з батьками.

Тема 12. Організація виховної роботи у групах подовженого дня (ГПД)

Режим роботи ГПД. Вимоги до планування режиму роботи ГПД. Вивчення учнів вихователем. Програма вивчення учнів. Доцільні методи вивчення вихованців. Планування роботи ГПЛ.

Організація навчально-виховного процесу. Етапи роботи: організація групи подовженого дня, спортивна година, виховна година, обід, самопідготовка, клубна година, прогулянка. Умови ефективного проведення різних форм виховної роботи з дітьми в ГПД. Робота вихователя з батьками учнів.

Спільна робота вчителя початкових класів і вихователя ГПД.

Тема 13. Спільна виховна робота школи, сім'ї та громадськості

Роль сім'ї у вихованні особистості. Функції сім'ї: репродуктивна, економічна, побутова, комунікативна, реактивна, виховна. Завдання і зміст виховання дітей у сім'ї.

Типові помилки сімейного виховання. Орієнтовна програма вивчення сім'ї.

Напрями й форми роботи школи з сім'єю. Організаційна робота школи із сім'єю. Підвищення педагогічної культури батьків. Індивідуальні, групові, колективні та масові форми роботи з батьками.

Неблагополучні сім'ї та особливості роботи з ними. Види неблагополучних сімей: сім'ї соціального ризику, сім'ї конфліктні, сім'ї асоціальні, сім'ї неповні та ін. принципи роботи з неблагополучними сім'ями.

Залучення громадськості до виховання дітей. Церква і виховання підростаючого покоління.

Розділ 4. Школознавство

Тема 1. Система освіти в Україні

Поняття системи освіти, її залежність від соціально-політичних, економічних та культурних факторів. Принципи побудови системи освіти в Україні. Структура системи освіти: дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура, самоосвіта.

Нові типи навчальних закладів: ліцеї, гімназії, колегіуми, спеціалізовані школи, навчально-виховні комплекси, навчально-виховні об'єднання. Приватні школи. Авторські школи в Україні.

Тема 2. Управління освітою і школою

Поняття про управління освітою. Принципи управління освітою: державотворення, науковості, демократизації, цілеспрямованості, компетентності, плановості, перспективності, гуманізації, ініціативи й активності, оптимізації, поєднання єдиного початку, колегіальності й персональної відповідальності, об'єктивності оцінки виконання учасниками

педагогічного процесу функціональних обов'язків за результатами конкретних справ.

Структура управління освітою в Україні. Органи внутрішкільного управління: колегіальні, єдиноначальні. Особливості внутрішкільного контролю. Види внутрішкільного контролю (залежно від мети).

Форми внутрішкільного контролю: колективний, взаємоконтроль, самоконтроль, адміністративний плановий контроль, адміністративний, регулювальний (позакласний) контроль. Методи контролю: спостереження, перевірка документації, опитування, тестування, ретроспективний розбір. Зміст внутрішкільного контролю.

Планування роботи школи та його значення. Види планування: перспективне, річне, поточне.

Тема 3. Методична робота в школі

Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Завдання методичної роботи в сучасній школі.

Основні форми методичної роботи в школі: індивідуальні, колективні (відкриті уроки, взаємовідвідування уроків, предметні методичні об'єднання вчителів або предметні комісії, методичні кабінети, семінари-практикуми, педагогічні читання, науково-практичні конференції, діяльність шкіл передового досвіду, опорні школи, творчі зміни вчителів, експериментальні педагогічні майданчики). Вивчення і поширення передового педагогічного досвіду, впровадження досягнень педагогічної науки у практику.

Сутність передового педагогічного досвіду та його особливості. Види передового педагогічного досвіду: новаторський, зразковий. Етапи вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

4.1. Нормативні документи в галузі освіти

1. *Державний стандарт базової і повної середньої освіти* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>
2. *Державний стандарт початкової загальної освіти* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-п>
3. *Закон України "Про вищу освіту"* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/1556-18>
4. *Закон України "Про загальну середню освіту"* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
5. *Закон України "Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу"* (частина I, статті 9, 12) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2442-17>
6. *Закон України "Про освіту"* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
7. *Закон України "Про позашкільну освіту"* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
8. *Конституція України* (статті 23, 52, 53) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/254к/96-вр>
9. *Інструкція про організацію та діяльність гімназії* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0007-96>
10. *Інструкція про організацію та діяльність ліцею* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0008-96>
11. *Концепція профільного навчання у старшій школі* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/37784/
12. *Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0566-11>

13. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
14. *Національна* програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibl.com.ua/pravo/2039/index.html>
15. *Основні* орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1o3ww-Ak2XYItBha7ASqhXq1juGyut8K7ZKlKwvbkIQs/edit#!>
16. *Положення* про загальноосвітній навчальний заклад. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р., № 778. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/778-2010-п>
17. *Положення* про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00>
18. *Положення* про піклувальну раду загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0146-01>
19. *Примірне* положення про раду загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://direktor.at.ua/load/normativna_baza/polozhennja_pro_radu_zagalnoosvitnog_o_navchalnogo_zakladu/7-1-0-43
20. *Про внесення* змін до положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0039-10>
21. *Рекомендації* до планування роботи класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://te.zavantag.com/docs/566/index-91643.html>
22. *Типове* положення про атестацію педагогічних кадрів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10>

4.2. Праці класиків педагогіки

1. *Выготский Л. С.* Проблема обучения и умственного развития в школьном возрасте / Л. С. Выготский // Педагогическая психология. – М. : Педагогика, 1991. – С. 374 – 390.
2. *Костюк Г. С.* Про роль спадковості, середовища і виховання в психічному розвитку дитини. Розвиток і виховання / Г. С. Костюк // Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К., 1989. – С. 98 – 184.
3. *Макаренко А. С.* Дисциплина, режим, наказание и поощрение / А. С. Макаренко // Соч. в 7 т. – Т. 1. – М. : Изд-во АПН, 1958.
4. *Макаренко А. С.* Книга для батьків / А. С. Макаренко. – К. : Рад. школа, 1980.
5. *Макаренко А. С.* Методика виховної роботи / А. С. Макаренко. – К. : Рад. школа, 1990.
6. *Макаренко А. С.* Методы воспитания / А. С. Макаренко // Соч. в 7 т. – Т. 5. – М. : Изд-во АПН, 1958.
7. *Макаренко А. С.* Педагогическая поэма / А. С. Макаренко. – К. : Веселка, 1986.
8. *Стельмахович М. Г.* Українська народна педагогіка: навч.-метод. посіб. / М. Г. Стельмахович. – К. : ІЗМН, 1997.
9. *Сухомлинський В. О.* Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1978.
10. *Сухомлинський В. О.* Народження громадянина / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори: У 5-ти т. – Т. 3. – К. : Рад. школа, 1977.
11. *Сухомлинський В. О.* Пависька середня школа / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори: У 5-ти т. – Т. 4. – К. : Рад. школа, 1976.
12. *Сухомлинський В. О.* Розмова з молодим директором школи / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори: У 5-ти т. – Т. 4. – К. : Рад. школа, 1977.
13. *Сухомлинський В. О.* Сто порад учителям / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори: У 5-ти т. – Т. 2. – К. : Рад. школа, 1976.

14. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори: У 5-ти т. – Т. 3. – К. : Рад. школа, 1977.
15. Ушинський К. Д. О пользе педагогической литературы / К. Д. Ушинский // Пед. соч.: У 6 т. – Т. 1. – М. : Педагогика, 1988.
16. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології (Передмова) / К. Д. Ушинський // Вибр. педагогічні твори: У 2 т. – Т. 1. – К. : Рад. школа, 1983. – С. 192 – 221.
17. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні (розділи 1, 8) / К. Д. Ушинський // Вибр. пед. твори: У 2 т. – Т. 1. – К. : Рад. школа, 1983. – С. 34 – 56.
18. Ушинський К. Д. Рідне слово / К. Д. Ушинський // Вибр. пед. твори: У 2-х т. – Т. 1. – К. : Рад. школа, 1983. – С. 90 – 112.

4.3. Теоретична література до підготовки до іспиту

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія [підручник для студ., аспір. та молодих викладачів навч. закладів] / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Амонашвили Ш.А. Паритеты, приоритеты и акценты гуманизации образования / Ш.А. Амонашвили, В.И. Загвязинский // Педагогика. – 2000. – № 2. – С. 11-16.
3. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11-17.
4. Баскин М.П. Монтескье / М.П. Баскин. – М.: Мысль, 1975. – 168 с.
5. Бех І.Д. Виховання особистості: сходження до духовності / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
6. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
7. Білич Т. Світогляд Г.С. Сковороди. / Т. Білич. – К.: МВО УРСР, 1957. – 112 с.

8. Бондар В.І. Дидактика / В.І. Бондар – К., Либідь, 2005. – 321 с.
9. Боргош Ю. Фома Аквинський / Ю. Боргош. – М.: Мысль, 1975. – 184 с.
10. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Борисенко. – К.: Унісерв, 2000. – 191 с.
11. Васькович Г. Шкільництво в Україні (1905–1920) / Г. Васькович. – Мюнхен: УВУ, 1969. – 226 с.
12. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава: Полтавський вісник, 1994. – 192 с.
13. Виговський М. Києво-Могилянська Академія у 18 ст. / М. Виговський, С. Філоненко // Київська старовина. – 1992. – № 6. – С. 86-88.
14. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для майбутніх аспірантів вищих навч. закл. / О.І. Вишневський. – Дрогобич: Коло, 2003. – 180 с.
15. Від Вишенського до Сковороди. З історії філософської думки на Україні XVI-XVIII ст. / під ред. В. М. Нічик. – К.: Наукова думка, 1972. – 143 с.
16. Волкова Н. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. Волкова – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
17. Гершунський Б.С. Філософія образования для XXI века / Б.С. Гершунський. – М.: Совершенство, 1998. – 622 с.
18. Год Б. Ідея всебічного й гармонійного виховання особистості в історико-педагогічній ретроспективі / Б. Год // Шлях освіти. – 2004. – № 3. – С.43-48.
19. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
20. Гриньова М. Основи сучасного виховання Текст: навчальний посібник / Гриньова М., Коберник О., Малаканова Л., Сорокіна Г.; ПНПУ імені В. Короленка. – Полтава: ПП «Астроя», 2015. – 345 с.
21. Грушевський М.С. Про українську мову і українську школу / М.С. Грушевський. – К.: Веселка, 1991. – 46 с.

22. Драч І.Ф. Григорій Сковорода / І.Ф. Драч, С.Б. Кримський, М.В. Попович. – К.: Молодь, 1984. – 216 с.
23. Д'юї Джон. Досвід і освіта / перекл. з англійської Марії Василечко. – Львів: Кальварія, 2003. – 84 с.
24. Євтух В.Б. Вступ до етнопедагогіки: Навчальний посібник / В.Б. Євтух, А.А. Марушкевич, Н.М. Дем'яненко, В.В. Черпак. – К.: ВПЦ „Київський університет“, 2004. – 88 с.
25. Жураковский Г.Е. Очерки по истории античной педагогики / Г.Е. Жураковский. – М.: АПН РСФСР, 1963. – 510 с.
26. Зайченко І.В. Педагогіка: навч. посібник / І.В. Зайченко. – К., 2006. – 321 с.
27. Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2006. – 544 с.
28. Карпенчук, С. Теорія і методика виховання [Текст] / С. Карпенчук – К.: Вища школа, 2005. – 343 с.
29. Кашуба М.В. Георгий Конисский / М.В. Кашуба. – М.: Мысль, 1979. – 173 с.
30. Коменский Я.А. / под ред. А.А. Красновского. – М.: Наркомпрос РСФСР, 1939. – 289 с.
31. Красновский А.А. Ян Амос Коменский / А.А. Красновский – М.: Просвещение, 1953. – 324 с.
32. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
33. Кузьминський А.І. Педагогіка [Текст]: Підручник / А.І. Кузьминський, В.Л. Омеляненко – К.: Знання, 2007. – 447 с.
34. Левківський М.В. Історія педагогіки: Підручник / М.В. Левківський. – К.: Центр навч. літератури, 2003. – 360 с.
35. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник / В.І. Лозова. – Харків, 2002. – 174 с.

- 36.Лордкипанидзе Д.О. Ян Амос Коменский. 1592–1670 / Д.О. Лордкипанидзе. – М.: Педагогика, 1970. – 440 с.
- 37.Любар О.О. Історія педагогічної думки і освіти в Україні. – Частина 1: Дохристиянський період / О.О. Любар, Д.Т. Федоренко. – Київ, 1993. – 109 с.
- 38.Максимов В.Г. Педагогическая диагностика в школе: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В.Г. Максимов. – М.: Издательский центр "Академия", 2002. – 272 с.
- 39.Марушкевич А.А. Актуальні проблеми науково-педагогічної спадщини Івана Огієнка: Навчальний посібник з педагогіки (цикл лекцій) / А.А. Марушкевич. – К.: Вид." АСМІ", 2005. – 312 с.
- 40.Мельничук О.С. Історія педагогіки України: Навчальний посібник. Видання 2-е, доп. і переробл / О.С. Мельничук. – Кіровоград: ТОВ «Імекс ЛТД», 2001. – 179 с.
- 41.Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект) / О.М. Микитюк. – Харків: Харківський пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, 2001. – 256 с.
- 42.Мітюрів Б.Н. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського на Україні. / Б.Н Мітюрів. – К.: Радянська школа, 1971. – 108 с.
- 43.Мітюрів Б.Н. Развитие педагогической мысли на Украине в XVI-XVII вв. / Б.Н. Митюрів. – К.: Радянська школа, 1968. – 212 с.
- 44.Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене/ Н.Є. Мойсеюк – К., 2001. – 608 с.
- 45.Монтень М. Опыты. Избр. произв. в 3 т. / Мишель Монтень. – Т. 1. – М.: Голос, 1992. – 384 с.
- 46.Мор Томас. Утопия / Томас Мор. – М.: Наука, 1978. – 416 с.
- 47.Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська; [за ред. О.М. Пехоти]. – К.: А.С.К., 2003. – 255 с.
- 48.Педагогическое наследие / Сост. В.М. Кларин, А.Н. Джурицкий. – М.: Педагогика, 1988. – 416 с.

49. Педагогічні ідеї Г.С. Сковороди / за ред. О.Г. Дзевєріна. – К.: Вища школа, 1972. – 246 с.
50. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології: Навч. посіб. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Харків: Колегіум, 2005. – 224 с.
51. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – поч. XX ст.): нариси / за ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Рад. шк., 1991. – 381 с.
52. Стратий Я.М. Описание курсов философии и риторики профессоров Киево-Могилянской академии / Я.М. Стратий, В.Д. Литвинов, В.А. Андрушко. – К.: Наукова думка, 1982. – 348 с.
53. Сухомлинська О. Історико-педагогічний процес в Україні: регіональний вимір / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2007. – № 2. – С. 42-48.
54. Українська педагогіка в персоналіях. В 2-х кн. – Кн. 2 / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – 550 с.
55. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура / За ред. В. Кременя. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 471 с.
56. Філософія освіти в сучасній Україні. – К.: Міністерство освіти України, 1997. – 544 с.
57. Фіцула, М.М. Педагогіка [Текст]: навчальний посібник / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2009. – 560 с.
58. Френе С. Избранные педагогические сочинения / С. Френе. – М.: Прогресс, 1990. – 340 с.
59. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: [навчальний посібник] / П.М. Щербань. – К., 2002.
60. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посіб. – К.: Либідь, 2002. – 558 с.